

WSPOMNIENIE

Profesor dr habilitowany Marek Niemiałtowski 1945–2014

15 czerwca 2014 r., zmarł profesor zwyczajny dr hab. Marek Niemiałtowski, zasłużony nauczyciel akademicki i wybitny immunolog, wieloletni kierownik Katedry Nauk Przedklinicznych, kierownik Zakładu Immunologii i były prodziekan ds. nauki Wydziału Medycyny Weterynaryjnej SGGW, były przewodniczący Komitetu Mikrobiologii PAN.

Całe życie zawodowe związał ze Szkołą Główną Gospodarstwa Wiejskiego, w której przepracował 42 lata.

Profesor Marek Niemiałtowski urodził się 29 marca 1945 roku w Zielonej, powiat Otwock. W roku 1963 ukończył Liceum im. Jana Zamoyskiego w Warszawie. W latach 1966–1972 studiował na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Warszawskiego. W 1972 r. otrzymał tytuł magistra biologii w zakresie mikrobiologii i podjął pracę w Zespole Mikrobiologii Instytutu Chorób Zakaźnych i Inwazyjnych Wydziału Weterynaryjnego SGGW, kolejno na stanowisku asystenta stażysty, asystenta i starszego asystenta.

Praca nauczyciela była Jego powołaniem. Chętnie i z satysfakcją dzielił się swoją wiedzą i umiejętnościami. Prowadził zajęcia z mikrobiologii dla studentów Wydziału Weterynaryjnego, Wydziału Zootechnicznego, specjalistyczne zajęcia na Studium Doktoranckim oraz dla słuchaczy Studium Medycznego. Z pasją realizował swoje zainteresowania naukowe, które koncentrowały się wokół wirusologii i immunologii. Niezależnie od głównego nurtu zainteresowań, uczestniczył w badaniach nad cytotoksycznym oddziaływaniem enteropatogennych szczepów *E. coli*, we współpracy z prof. dr hab. Zbigniewem Szykiewiczem. Na stałe związał się z wirusologicznym zespołem badawczym, a opiekunem naukowym i promotorem Jego pracy doktorskiej został prof. dr hab. Konrad Malicki. W 1981 roku uzyskał stopień naukowy doktora nauk przyrodniczych w Wojskowym Instytucie Higieny i Epidemiologii w Warszawie na podstawie pracy: *Charakterystyka dzikich szczepów, temperaturowych linii oraz klonów wirusa choroby pęcherzykowej świń (SVD) na podstawie morfologii łysinek i patogenności dla oseków myszy* i w tym samym roku awansował na stanowisko adiunkta w Zespole Mikrobiologii Wydziału Weterynaryjnego SGGW. W kolejnych latach Profesor Marek

Niemiałtowski doskonalił swój warsztat badawczy odbywając liczne staże naukowe, krajowe i zagraniczne.

W latach 1983–1985 przebywał w National Animal Disease Center, Ames, USA, gdzie pracował w zespole profesora Stanisława P. Targowskiego. To spotkanie i współpraca zaowocowały serdeczną przyjaźnią. Badania jakie prowadzili, dotyczyły roli komórek układu białokrwinkowego w odporności miejscowej gruczołu mlekowego u krowy. Po powrocie ze stażu, Profesor Niemiałtowski zajął się badaniem roli granulocytów obojętnochłonnych w przebiegu zakażeń wirusowych. W swojej pracy zastosował oryginalną metodykę z użyciem komory migracyjnej. Wyniki prowadzonych badań stały się podstawą do przygotowania pracy habilitacyjnej.

30 kwietnia 1988 r., Rada Wydziału Weterynaryjnego SGGW-AR w Warszawie nadała dr Markowi Niemiałtowskiemu stopień doktora habilitowanego nauk weterynaryjnych, na podstawie dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej: *Wpływ wirusowego zakażenia na receptory Fc i receptory immunologiczne nieswoiste granulocytów obojętnochłonnych krwi – badania modelowe in vitro*.

W styczniu 1989 r. został powołany na stanowisko docenta w Katedrze Mikrobiologii Wydziału Weterynaryjnego SGGW-AR w Warszawie. Intensywnie pracował badawczo i dydaktycznie, nie utracił jednak pasji poznawczej i w roku 1989 ponownie wyjechał do USA, tym razem do zespołu profesora Barry T. Rouse'a w University of Tennessee, Knoxville, gdzie pracował do 1992 r. Zajmował się tam mechanizmami immunopatologicznymi towarzyszącymi zapaleniu rogówki w przebiegu zakażenia herpeswirusem typu 1 (HSV-1) u ludzi. Podczas pobytu w zespole profesora Rouse'a poznał wybitnych immunologów i wirusologów amerykańskich. Bardzo cenił te osobiste kontakty. Podczas pobytu w USA, został członkiem American Association of Immunologists i American Association of the Advancement of Science oraz Association for Research in Vision and Ophthalmology. Z profesorem B.T. Rouse'm połączyła Go serdeczna przyjaźń, którą cementowały późniejsze, wielokrotne wizyty w Polsce i jego udział w konferencjach naukowych.

Opublikował ważne poznawczo prace i sformułował własny program badawczy, który konsekwentnie realizował po powrocie do kraju. W ramach Katedry Mikrobiologii stworzył zespół, zajmujący się immunobiologią wirusa ektromelii, wybranego jako naturalny model badawczy w wirusologii doświadczalnej i w immunologii zakażeń pokswirusami. W roku 1997 został powołany na stanowisko kierownika Katedry Mikrobiologii i Immunologii na macierzystym wydziale. Wprowadził zwyczaj cotygodniowych seminariów naukowych, podczas których występowali zarówno doktoranci, jak i znani profesorowie z krajowych i zagranicznych ośrodków naukowych. Było to bardzo inspirujące i przyczyniło się do nawiązania i utrwalenia naukowych i osobistych bliskich znajomości z wybitnymi przedstawicielami polskiej immunologii, medycyny i wirusologii. Profesor Marek Niemiałtowski aktywnie działał w Polskim Towarzystwie Immunologii Doświadczalnej i Klinicznej (PTiDiK), w latach 1986–2014. Jako przewodniczący Sekcji Immunologii Zakażeń został głównym organizatorem IX Zjazdu PTiDiK, który odbył się na SGGW w 1998 r. Wzięli w nim udział wybitni naukowcy, w tym profesorowie Peter C. Doherty i Rolf Zinkernagel, laureaci Nagrody Nobla w dziedzinie fizjologii i medycyny z 1996 r. Obaj, z inicjatywy Profesora Niemiałtowskiego, który został ich promotorem, otrzymali doktoraty honorowe SGGW w 1998 r.

Organizacja sympozjów, konferencji i zjazdów, stała się pasją Profesora Niemiałtowskiego, a konferencje pod auspicjami Komitetu Mikrobiologii PAN i SGGW weszły na stałe do kalendarza spotkań naukowych w Polsce. Drugą Jego pasją była praca dydaktyczna nie ograniczająca się do programowych zajęć z mikrobiologii, wirusologii i immunologii, ale skierowana także do absolwentów, magistrów i lekarzy, uczestników

Studium Doktoranckiego przy Wydziale Medycyny Weterynaryjnej SGGW, które zorganizował w 1999 r. i którym kierował do śmierci. W 1999 r. Profesor Marek Niemiałtowski uzyskał tytuł profesora nauk weterynaryjnych. W 2002 r. został powołany na stanowisko profesora zwyczajnego SGGW w Warszawie. Z głębokim zaangażowaniem wypełniał swoje obowiązki naukowe, dydaktyczne i organizacyjne. Dwukrotnie pełnił funkcję prodziekana ds. nauki Wydziału Medycyny Weterynaryjnej SGGW oraz brał udział w pracach Komisji Senackich SGGW. Wypromował wielu magistrów, licencjatów i inżynierów, absolwentów Międzywydziałowego Studium Biotechnologii oraz Wydziału Rolnictwa i Biologii SGGW. Profesor Marek Niemiałtowski był autorem i współautorem ponad 70. prac naukowych, w większości opublikowanych w czasopiśmie o zasięgu światowym. Był też stałym recenzentem projektów badawczych składanych do konkursów Komitetu Badań Naukowych, a obecnie Narodowego Centrum Nauki. Do roku 2013 w ramach Studium Doktoranckiego, którego pięć kolejnych edycji prowadził, wypromował dwunastu doktorów nauk weterynaryjnych, a trzynasty doktorat ostatecznie zaaprobował do obrony w czasie choroby, w maju 2014 r. Pozostawił dwa otwarte przewody doktorskie. Był też recenzentem dorobku naukowego doktorów habilitowanych i profesorów. Pracował w radzie naukowej Instytutu Weterynarii w Puławach

W latach 1999–2002 Profesor pełnił funkcję wiceprzewodniczącego Komitetu Mikrobiologii Wydziału II Polskiej Akademii Nauk i z pasją i głębokim przekonaniem zaangażował się w prace Komitetu. Ta aktywność przyczyniła się do wybrania w 2003 r., Profesora Marka Niemiałtowskiego na przewodniczącego Komitetu Mikrobiologii PAN. Funkcję tę sprawował przez dwie kadencje, do 2011 r. Już w roku 2003 zgłosił propozycję ustanowienia głównej nagrody Komitetu Mikrobiologii im. profesora Kazimierza Bassalika, przeznaczonej dla najlepszej pracy eksperymentalnej wykonanej w polskich laboratoriach naukowych. Po raz pierwszy nagroda była wręczona w grudniu 2004 r. Jednym z priorytetów Profesor uczynił stworzenie stałej platformy spotkań naukowców z kraju i zagranicy i zrealizował ten cel w postaci corocznych konferencji, które odbywały się w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. Uważał też za niezwykle ważne zbliżenie środowisk naukowych Ukrainy i Polski. Chciał, żeby Polska przyczyniła się do wprowadzenia Ukrainy do Unii Europejskiej. W tym działaniu mógł liczyć na profesora Andriya Sibirnego, z Ukraińskiej Akademii Nauk we Lwowie. Profesor Niemiałtowski wielką wagę przywiązywał do integracji środowisk polonijnych. W latach 1998–1999, nawiązał współpracę z senatorem RP Janem Stypułą i Stowarzyszeniem „Wspólnota Polska”, brał udział w licznych wyjazdach

do polonijnych ośrodków na Litwie, w Łotwie, Estonii i Rosji. Ważnym wydarzeniem był, współorganizowany przez Profesora, Polonijny Kongres Nauk Weterynaryjnych na SGGW w 1999 r.

Dzięki Jego zaangażowaniu i konsekwentnemu działaniu, na Wydziale Medycyny Weterynaryjnej SGGW, odbyło się ponad 30 konferencji naukowych, w tym czternaście z cyklu „Biologia molekularna w diagnostyce chorób zakaźnych i biotechnologii”. Profesor Niemiałtowski zorganizował także trzy Polsko-Ukraińskie Konferencje Weigłowskie oraz Międzynarodową Konferencję „Szczepionki: postępy w biotechnologii roślin i mikroorganizmów, odporności antyzakaźnej i terapii antynowotworowej. Obchody 50. rocznicy pierwszego szczepienia dziecka w Polsce przeciwko polio przy użyciu doustnej szczepionki profesora Hilarego Koprowskiego”. Dzięki profesorowi Markowi Niemiałtowskiemu udział w tych naukowych spotkaniach brali, od lat pracujący w USA, nestorzy światowej nauki profesorowie: Hilary Koprowski, Karl Maramorosch i Waclaw Szybalski, Profesor Niemiałtowski wraz z zespołem uczestniczył także w organizacji zjazdów PTIDiK, łącznie z ostatnim, który odbył się już po Jego śmierci, w czerwcu 2014 r., we Wrocławiu. Od 2001 r. był członkiem Polskiej Akademii Medycyny. Niewątpliwie bardzo przyczynił się do integracji środowiska medyków, biologów, biotechnologów i lekarzy weterynarii.

Trudnym zadaniem jest opisanie życia zawodowego człowieka, który odznaczał się ogromną aktywnością, nieustępliwością, który był inspiratorem licznych działań naukowych i organizacyjnych, który pierwszego dnia po wakacjach zwoływał swój zespół i komunikował:

„Słuchajcie, wpadłem w nocy na świetny pomysł zorganizowania konferencji Weigłowskiej w Odessie. Pojedziemy autokarem, najlepiej w maju. Jutro o 12 zrobimy zebranie, bo czasu jest mało”. Podobnie było z ambitnymi pomysłami projektów naukowych badawczych i promotorskich, które dawały szanse rozwoju doktorantom i których wyniki zapoczątkowały

kolejne kierunki badań. Profesor Niemiałtowski zawsze dbał o rozwój młodych pracowników nauki i organizował im staże w renomowanych ośrodkach

Za swoją pracę był wielokrotnie odznaczany, w tym Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Złotym Medalem za Długoletnią Służbę, Odznaką Honorową „Za Zasługi dla SGGW”, Honorową Odznaką „Zasłużony dla Rolnictwa”, odznaką „Pro Scientia Veterinaria Polona” oraz wyróżniany nagrodami JM Rektora SGGW i Wydziału V PAN.

Utrzymywał bardzo przyjazne kontakty z przedstawicielami światowej nauki. Znał osobiście wybitnych wirusologów, immunologów i mikrobiologów i zapraszał ich do uczestnictwa w organizowanych regularnie sympozjach i konferencjach naukowych. badawczych. Zasadą Profesora Niemiałtowskiego były też wydarzenia artystyczne towarzyszące konferencjom i stały udział profesor Teresy Zaniewskiej, dzięki której spotkania z honorowymi gośćmi konferencji, zyskały wyjątkowy, niepowtarzalny charakter.

Był bardzo dumny z wypromowania doktorów honoris causa SGGW – Petera C. Doherty'ego i Rolfa Zinkernagla w 1998 r., Hilarego Koprowskiego w 2008 r. i Karla Maramoroscha, którego promocja odbędzie się 24 października 2014 r.

Kiedy zachorował, nie zajmował innych swoimi problemami. Pobyt w szpitalu miał się przyczynić do odzyskania zdrowia i sił, potrzebnych do wzięcia udziału w czerwcowym Zjeździe PTIDiK we Wrocławiu, którego gościem miał być Jego przyjaciel, profesor Barry T. Rouse. Był bardzo potrzebny. Czekala praca nad organizacją kolejnej konferencji. Czekalo życie.

Profesor Marek Niemiałtowski zmarł 15 czerwca 2014 r. Został pochowany na cmentarzu w Marysinie Wawerskim. XV Konferencja DIAGMOL, która odbędzie się 25 października 2014 r., będzie spotkaniem naukowym, ofiarowanym pamięci Profesora Marka Niemiałtowskiego.

Dr Ada Schollenberger

